

законодавство з питань недержавного пенсійного забезпечення з урахуванням світового досвіду.

Отже, подальше реформування системи пенсійного страхування, спираючись на вже досягнуті результати, повинно бути сконцентроване на формуванні цілісної системи напрямів, форм і методів пенсійного страхування та усунення суперечностей, які виникли на попередньому етапі. Внаслідок цього повинні досягатися основні цілі соціальної політики та створюватися єдність економічних та соціальних умов для забезпечення як соціальної стабільності, так і розвитку національної економіки.

Саме тому у 2010 році Комітет з економічних реформ при Президентіві України схвалив Програму економічних реформ на 2010–2014 рр., в якій окремий розділ присвячений реформі системи пенсійного страхування. Крім того, з метою комплексного реформування пенсійної системи України, у 2010 році Кабінетом Міністрів України розроблено проект Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» №7455 та у грудні 2010 року даний проект винесено на обговорення громадськості. Планується, що у квітні-травні 2011 року, врахувавши зауваження громадськості, у тому числі зауваження фахівців Пенсійного фонду України, даний проект буде винесено на розгляд Верховної Ради України.

Література

1. Науковий вісник НЛТУ України : збірник науково-техн. праць. – К., 2009. – Вип. 19.7. – 219 с.
2. Створення фіскального простору для економічного зростання: огляд державних фінансів України : звіт № 36671 / Світовий банк. – 2006. – 185 с.
3. Програма економічних реформ України на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентноспроможна економіка, ефективна держава» // Вісник Пенсійного фонду України. – К., 2010. – № 6.
4. Цирфа Г. Пенсійна система сьогодні і завтра / Г. Цирфа // Дзеркало тижня. – 2008. – № 1.
5. Свенчіцкі М. Виправлення пенсійної системи / М. Свенчіцкі // Дзеркало тижня. – 2010. – № 17.
6. Біліна О. Для стабільності реформи / О. Біліна // Вісник Пенсійного фонду України. – К., 2010. – № 7.
7. Україна в 2005–2009 роках: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку : [моногр. / за заг. ред. Ю.Г. Рубана]. – К. : НІСД, 2009. – 756 с.
8. Лібанова Е. Чи потрібна Україні пенсійна реформа: спроба неополітизованого аналізу / Е. Лібанова // Дзеркало тижня. – 07.09.2010.
9. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи [Електронний ресурс] : проект Закону України № 7455. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
10. Гузик Т. Пенсійна реформа сьогодні: від А до Я / Т. Гузик // Вісник Пенсійного фонду України. – К., 2010. – № 5.

Надійшла 16.04.2011

УДК 380.22

О. Л. ДАНИК

Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля
Краснодонський факультет інженерії та менеджменту

АКТИВІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті виявлені особливості інтеграції промислового потенціалу України в систему світового господарства, а також наданий теоретичний аналіз механізму реалізації процесів формування перспективних напрямків розвитку зовнішньоекономічних зв'язків.

We can find in this clause the features of integration of industrial potential of Ukraine in system of a global economy, and also given theoretical analysis of the mechanism of realization of processes of formation of perspective directions of development of foreign economic relations.

Ключові слова: ринкова економіка, промисловий потенціал, інтеграція, трансформація, інтернаціоналізація світової економіки, глобалізація, інтенсифікація, міжнародний маркетинг.

Вступ. Процес формування промислового потенціалу України і діалектика його взаємодії із системою світового господарства є нагальною проблемою сьогодення, яка є предметом обговорювання на різних рівнях та в різноманітних сферах світового суспільства. За таких обставини неабиякого значення набуває дослідження проблеми активізації процесу формування перспективних напрямків розвитку промислового потенціалу України в умовах ринкової економіки, вирішення якої потребує наукових узагальнень, синтезу існуючих теорій і концепцій та їх адаптації до потреб і реалій економіки України. Дана

проблема визначила тему нашого дослідження, актуальність якої обумовлена зростаючою інтернаціоналізацією світової економіки, її глобалізацією і необхідністю для України знайти в нових економічних, політичних та історичних умовах своє місце (адекватне її можливостям і потребам) на сучасному світовому ринку праці, котрий, в свою чергу, діалектично взаємозалежний з процесом інтернаціоналізації, зовнішньоекономічною діяльністю та господарським життям самої держави.

Актуальність нашого дослідження також пов'язано не тільки з аналізом передумов, принципів та особливостей господарської взаємодії України з промислово розвитими країнами, із країнами СНД і державами Центральної і Східної Європи, а й з вибором пріоритетів цього співробітництва, виходячи не з політичних, а з економічних розумінь, оскільки головною з найбільш істотних характеристик сучасного розвитку країн світової співдружності є всебічний процес інтеграції. Нинішня ситуація на світовому ринку характеризується глобальною трансформацією усіх країн світу до нового якісного стану, нового типу цивілізації третього тисячоліття.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей інтеграції промислового потенціалу України в систему світового господарства, а також аналізі процесів формування й обґрунтування перспективних напрямків розвитку механізму реалізації зовнішньоекономічних зв'язків України.

Основний розділ. Об'єктивна необхідність сучасності вимагає поступового, але неухильного приєднання економіки України до системи міжнародного поділу праці (МПП), світових інтеграційних процесів, а для цього треба враховувати усі вихідні, визначальні умови, що складаються у світовій економічній системі.

З погляду теоретичного аспекту вивчення проблеми інтеграції промислового потенціалу ми вважаємо, що Україна має істотні можливості активізувати процес включення держави в систему світового господарства. Цьому процесу, на нашу думку, сприяє цілий ряд факторів, а саме: вигідне географічне розташування країни, наявність корисних копалин, значний науково-технічний потенціал, велика кількість достатньо розвитих галузей промисловості і сільського господарства, наявність кваліфікованих трудових ресурсів тощо. Тому розширення і поглиблення господарських зв'язків України у системі світового господарства на основі більш повного, раціонального й ефективного використання наявних ресурсів і потенційних можливостей є не тільки необхідністю, але й стратегією за умови проведення далекоглядної економічної політики як зовнішньої, так і внутрішньої.

Проблеми інтеграції національного господарства в систему міжнародних економічних відносин, у тому числі національного промислового потенціалу України, знайшли визначене висвітлення в економічній літературі і треба зазначити, що останнім часом питання участі країни в міжнародному поділі праці викликає істотний інтерес не тільки у фахівців в галузі економіки, але й в суспільстві взагалі.

Теоретичну і методологічну основу дослідження склали наукові праці вчених українських і закордонних фахівців, таких як Филипенко А.С., Будкіна В.С., Гальчинського А.З., Задій А.А., Коллонтай В.М., Лигая К.М., Мануковського А.В., Румянцева А.П., Мочерного С.В., Покритана А.К., Черняка В.К., Шевченко В.Ю., праці Ширяєва Ю.З., Шмельова Н.П., Хасбулатова Р.І., а також А. Сміта, Д. Рікардо, М. Портеру й інших дослідників, у трудах яких досліджуються процеси міжнародних економічних відносин, а також питання економічної інтеграції і взаємодії країн у системі світового господарства.

Аналізуючи роботи вчених і фахівців в області економіки, у своєму дослідженні ми використовували діалектичний принцип системності [9], при якому аналізований об'єкт розглядається як визначена безліч елементів, взаємозв'язок яких обумовлює цілісність якості цієї безлічі. При цьому особлива увага приділялася виявленню різних взаємозв'язків як усередині об'єкта, так і в його взаємодії з зовнішнім оточенням, і, нарешті, із системою в цілому. Таким чином, основою системного підходу дослідження даної проблеми є діалектичний метод [6]. З метою успішного здійснення аналізу перспективних напрямків розвитку національного промислового потенціалу і перспективних напрямків розвитку механізму реалізації зовнішньоекономічних зв'язків України у світовій економіці необхідно розв'язати наступні задачі:

- Провести аналіз промислового потенціалу України на сучасному етапі його розвитку.
- Визначити перспективні напрямки розвитку національного промислового потенціалу України у світовій економіці.
- Розробити шляхи удосконалення механізму господарської взаємодії потенціалу України з країнами світового господарства.
- Конкретизувати форми і методи господарської взаємодії національної економіки із системою світової економіки.

Отже, дослідження економічних проблем інтеграції промислового потенціалу України у світове господарство вимагає поглиблення теоретичної розробки, наукового аналізу проблем, пов'язаних з усіма напрямками розвитку міжнародних економічних зв'язків, котрі на сучасному етапі поглиблюють світовий процес міжнародного поділу праці, у підґрунтя якого закладено істотні зміни в розвитку продуктивних сил, викликані науково-технічною революцією і посиленням процесів інтернаціоналізації та інтеграції науки, виробництва і глобалізації світового економічного простору. Саме у таких умовах все більш зростає вплив світового господарства (міжнародного, економічного, політичного та соціального співробітництва) на розвиток національного господарства, і, насамперед, на ефективність функціонування промислового

потенціалу України. Разом з цим слід зазначити, що відносна ізолюваність України від участі у вирішенні глобальних процесів соціально-економічного світового простору є одним зі стримуючих факторів розвитку національної економіки і тому актуальність теми дослідження визначається ще й тим, що на даний час перед країною стоїть першочергове завдання: якомога активніше використати перевагу зовнішньоекономічних зв'язків для подальшого розвитку національної економіки та послідовного включення народного господарства країни в систему міжнародних економічних відносин.

У результаті дослідження були виявлені і теоретично обгрунтовані структурні особливості і передумови формування економіки України в період переходу до ринкових відносин; вивчені її потенційні можливості як рівноправного партнера в системі економічних зв'язків, що, на нашу думку, надалі надасть можливість провести глибокий аналіз ефективності промислового потенціалу України і сутність механізму включення її в систему світового господарства.

На даний час у нашій країні спостерігається зростання економіки і кожне підприємство, виходячи на ринок зі своєю продукцією, прагне зміцнити свої позиції в галузі, представником якої він є. Відповідно зміцнюючи позиції на внутрішньому ринку, багато підприємств виходять з продукцією на зарубіжні ринки.

Отже, для виходу на міжнародний ринок керівникам підприємств слід проаналізувати сприятливі та несприятливі фактори, спрогнозувати можливі витрати на організацію просування товарів та можливий прибуток від діяльності. Для цього можуть використовуватися засоби міжнародного маркетингу. Міжнародний маркетинг – це система заходів, що здійснюються підприємством на зарубіжних ринках, з вивчення, формування та задоволенню попиту на пропоновані товари для ефективного досягнення своєї власної мети, тобто отримання максимального прибутку. Для виходу України з сучасної економічної кризи, подолання спаду виробництва та для покращення якості життя українців життєво важливим є надходження іноземних інвестицій. Але при цьому необхідно пам'ятати, що інтереси українських підприємств, з одного боку, та інтереси іноземних інвесторів, з іншого боку, не співпадають, оскільки Українські підприємства зацікавлені у відновленні свого виробничого потенціалу та засвоєнні західної культури управління. Звичайно ж зрозуміло, що іноземні інвестори зацікавлені в отриманні прибутків за рахунок великого внутрішнього ринку України, кваліфікованої та дешевої робочої сили та інше. Тому треба вирішувати цю задачу (заохочувати інвесторів вкладати кошти в українські підприємства) за допомогою створення сприятливого інвестиційного клімату.

Завжди вважалось, що активізація інноваційного розвитку промислових підприємств у більшості залежить від пріоритетного напрямку державної політики. Україна ж тепер стала на інноваційний шлях розвитку економіки. На користь цього свідчить велика кількість заходів, прийнятих на державному рівні, зокрема, прийняття в новій редакції Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність" [1]; Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України [2]; Закону України "Про інноваційну діяльність" [3]; Закону України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" [4]; Стратегії економічного і соціального розвитку України (2004–2015 рр.) "Шляхом Європейської інтеграції", яка передбачає підвищення конкурентоспроможності економіки на основі структурно-інноваційної моделі економічного зростання, а також інтенсивного технічного та технологічного оновлення виробництва [5]. Отже, для виходу на міжнародний ринок підприємство повинно проаналізувати сприятливі та несприятливі фактори, спрогнозувати можливі витрати на організацію просування товарів та можливий прибуток від зовнішньоекономічної діяльності.

Україна – незалежна держава, але її потенціал (природний, промисловий, інтелектуальний, трудовий) поки що не використовується з належною ефективністю і, на нашу думку, саме зміна зовнішньоекономічної ситуації в економіці в цілому створюють необхідність і основу для інтенсифікації господарських зв'язків України з іноземними державами. Це викликано насамперед необхідністю підвищення продуктивності праці й ефективності використання трудових і матеріальних ресурсів; підвищення якості виробленої продукції, а також усунення кризової ситуації в країні. Тому проблема інтеграції промислово-економічного потенціалу України в систему світового господарства є однією з головних, рішення якої буде всебічно сприяти підвищенню не тільки зростання промислового виробництва, але й соціально-економічній стабільності держави в цілому, оскільки процес формування й удосконалення галузевої структури країни проходить постійно під впливом активного удосконалювання науково-технічного прогресу, що поглиблюється як у світовому, так і в державному масштабі [13]. Необхідно зазначити, що з такими категоріями, як інтелект, поділ праці, спеціалізація і кооперування, концентрація, комбінування категорія "промисловий потенціал" пов'язана безпосередньо і поряд з вищезгаданими категоріями "промисловий потенціал", його раціональне (оптимальне) використання являє собою надзвичайно важливий соціально-економічний фактор прогресу економіки держави і продуктивних сил в цілому [12].

Промисловий потенціал являє собою сукупну можливість галузей промисловості виробляти необхідну продукцію як у границях країни, так і в рамках усієї системи світового господарства. Промисловий потенціал визначається розмірами і якістю виробничих фондів, як основних, так і оборотних, природними ресурсами, які є складовою економічного обороту, а також трудовими ресурсами сфери матеріального виробництва. Промисловий потенціал – це та частина засобів виробництва, що

характеризується сучасною індустріальною структурою, тобто багатогалузевою промисловістю; це вартісна і натурально-матеріальна характеристика економічної міцності держави, що висвітлюється в здатності промислового апарату виробляти продукцію визначеного складу, технічного рівня та якості в максимальному обсязі [12].

Міжнародні економічні відносини – це відносини, що діють і розвиваються під впливом і внаслідок зіткнення інтересів суб'єктів (країн) таким чином, що дія економічних законів у міжнародному економічному просторі сприяє розвитку суб'єктів при правильному і повному усвідомленні останніми своїх національних економічних інтересів і відповідній політиці як усередині країни, так і на міжнародній арені [12]. Більш того, у зіткненні економічних інтересів суб'єктів, у більш повній і оперативній їхній реалізації фактично виявляється (здійснюється) рух міжнародних виробничих відносин, але при цьому розбіжність національно-державного й інтернаціонального рівня інтересів та неповне їхнє узгодження породжує об'єктивні причини існуючих і виникаючих протиріч в економічній сфері і тільки поступове усунення протиріч має сприяти вирішенню національних і інтернаціональних господарських задач [11].

Національний народногосподарський комплекс є структурним елементом системи світового господарства та її якості і варто зазначити, що закономірності його розвитку багато в чому визначаються якостями системи, оскільки національний народногосподарський комплекс певним чином залежить від інших суб'єктів (країн), що входять у систему. У свою чергу, він також здійснює значний вплив не тільки на розвиток міжнародних економічних відносин, а й на всю систему ("міжнародні економічні відносини – світова економіка") у цілому [7]. Оскільки ядром національного народногосподарського комплексу є промисловий потенціал [12], то його стан і розвиток визначаються як внутрішніми факторами, так і ступенем співробітництва держави з закордонними країнами і, відповідно, ступенем включення в систему світового господарства. При цьому слід зазначити, що механізм включення національного промислового потенціалу в систему світового господарства діалектично взаємозалежний з формуванням і розвитком міжнародних економічних відносин. Діалектика цього взаємозв'язку полягає в наступному.

У рамках світового господарства національні виробничі відносини і продуктивні сили виступають як визначальні стосовно системи світового господарства. Разом з тим, розвиток світової економіки як системи залежить багато в чому і від ряду інших факторів. Але головний імпульс функціонуванню міжнародних економічних відносин і світової економіки в цілому дають внутрішні джерела їхнього розвитку, а саме: національні економіки країн, що обумовлюють і конкретні напрямки дії системи міжнародних економічних відносин [11]. Тобто у цілому сутність розглянутого механізму може бути визначена як сукупність принципів, методів і форм, за допомогою яких регулюється, з одного боку, суспільне виробництво окремих країн, а з іншого боку, широко розгалужена і постійно функціонуюча мережа господарських зв'язків між країнами і їх суб'єктами, що хазяюють. По функціональним ознакам можна виділити наступні блоки форми і методи, що використовуються в системі господарської взаємодії суб'єктів, а саме: програмно-координаційна, товарно-грошова, організаційно-економічні і правові [8].

Аналізуючи стан економічного потенціалу України на сучасному етапі ми дійшли висновку, що основна частина промислового виробництва імпортується з країн СНД, насамперед з Росії. При незмінній структурі споживання чітко визначилися галузі з високою імпортною залежністю, що вимагають підтримки зовнішніх постачань на досягнутому рівні. Це кольорова металургія, нафтогазова, легка, хімічна і нафтохімічна промисловість, машинобудування і металообробка, тобто основні галузі національної промисловості. У зв'язку з цим, для підвищення ефективності всього промислового потенціалу необхідно, на наш погляд, виключити або зм'якшити вплив зазначених галузей, що лімітує. Цього можна досягти за допомогою заходів для удосконалення технологічної структури виробництва з орієнтацією на внутрішню продукцію, прискореному розвитку галузей, що лімітують, а також зміни структури споживання їхньої продукції на користь міжгалузевого споживання [15]. На нашу думку важливу роль могли б зіграти заходи, спрямовані на енерго- і матеріалосбереження. У такий спосіб можна було б забезпечити безперебійне функціонування даних галузей, що є однією з необхідних умов стабільного розвитку економіки в умовах економічної кризи [14].

Одним з можливих шляхів поліпшення кризової ситуації є активізація зовнішньоекономічної діяльності держави, однак тут виникає інша проблема: для посилення взаємодії національного промислового потенціалу України з закордонними країнами необхідні істотні зміни в системі його функціонування, особливо в базових галузях і одним з важливих кроків є поліпшення використання експортних можливостей, а також використання механізму включення національного промислового потенціалу в систему світового господарства [11]. Вирішальне значення при цьому здобувають саме ті форми співробітництва, що найбільшою мірою відповідають сучасним вимогам, прискорюють формування прогресивних народногосподарських пропорцій як у рамках однієї країни, так і в інтернаціональному масштабі [10].

Теорія і практика міжнародної економічної інтеграції в цьому питанні вимагає близьких рівнів економічного розвитку, наявних традицій економічного співробітництва, спільності границь, спільності інтересів на міжнародній арені від країн, що співробітничать. Найбільш близьким і перспективним партнером для незалежної України може бути, насамперед, Росія, у той час як західноєвропейські країни поки мають занадто високі бар'єри для рівноправного партнерства і співробітництва з Україною. Україна і

Росія мають потребу в спільній економічній діяльності, тому що розірвані коопераційні зв'язки в однаковій мірі нанесли цим країнам економічні збитки і тільки відновлення цих зв'язків могло б для обох держав прискорити вихід із кризи. Що ж стосується форм співробітництва, то для двох незалежних країн цілком реально створити взаємно прийнятний механізм співробітництва на основах рівноправності, неутрачання й інших принципів ООН. Подібне співробітництво позитивно вплинуло б на всі стадії науково-технічної і виробничої діяльності України і дало б можливість більш ефективно використовувати трудові, природні, матеріальні і грошові ресурси, що дозволило б не тільки збільшити обсяг виробництва, але й безпосередньо впливати на місце і роль незалежної України в системі світового господарства.

Україна має також визначені традиції економічного співробітництва з країнами Центральної і Східної Європи. З погляду сучасності ці традиції, звичайно, вимагають коректування та більш повного використання економічних законів, насамперед закону вартості, врахування економічних інтересів партнерів і позитивного досвіду, що був накопичений за часи співробітництва держав при соціалізмі, але для вирішення цього питання необхідна серйозна технічна модернізація, що припускає широке використання зовнішньоекономічних ресурсів і організацію спільних підприємств з метою залучення новітніх технологій. При цьому необхідно виробити гнучку й ефективну торговельну політику, що сприяла б як захисту національних виробників та створенню умов для вільної ринкової конкуренції.

Важливим фактором включення промислового потенціалу України в систему світового господарства є формування відкритості економіки країни і відповідної законодавчої, податкової та митної бази. При цьому іноземний досвід, який теж може бути використаний, необхідно адаптувати до умов, що склалися в Україні за період існування держави в статусі незалежної [11].

Важливим у цьому змісті представляється проведення завбачливої інвестиційної політики, оскільки в майбутньому розвиток інвестиційної ситуації у вирішальному ступені будуть визначати нові механізми стимулювання капітальних вкладень. Важливу роль тут грає розвиток підприємництва на Україні, у тому числі його роль у зовнішньоекономічній сфері діяльності, завдяки розвитку якої в державі можливе вирішення багатьох істотних економічних і соціальних проблем [14].

У результаті дослідження були виявлені і теоретично обґрунтовані структурні особливості і передумови формування економіки України в період переходу до ринкових відносин; вивчені її потенційні можливості як рівноправного партнера в системі економічних зв'язків, що, на нашу думку, надалі надасть можливість провести глибокий аналіз ефективності промислового потенціалу України і сутність механізму включення її в систему світового господарства.

Основні теоретичні положення і результати, практичні рекомендації даного дослідження обговорювалися на засіданні кафедри гуманітарних і соціально-економічних дисциплін Краснодонського факультету інженерії і менеджменту Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, на науково-практичних конференціях, а також неодноразово обговорювалися під час проведення зустрічей «За круглим столом» за участю ведучих керівників підприємств і відомств м. Краснодона і Луганської області. Основні результати роботи викладені в доповідях на міжнародних конференціях (Міжнародна науково-практична конференція „Наука та інновації”; II Міжнародна науково-практична конференція „Сучасні наукові дослідження”; I Міжнародна науково-практична конференція „Соціально-економічні перспективи розвитку України”, м. Дніпропетровськ; XI науково-практична конференція з проблеми вищої освіти «Університет і регіон», Східноукраїнський національний університет ім В.Даля, м. Луганськ, та ін.), а також використані в навчальному процесі на Краснодонському факультеті інженерії та менеджменту Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля при підготовці майбутніх фахівців в області зовнішньоекономічної діяльності, а також інших спеціальностей.

Теоретична і практична значимість роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в діяльності зовнішньоекономічних відомств і інших організацій, що займаються розробкою і реалізацією економічних реформ на Україні і здійсненням безпосередньої зовнішньоекономічної діяльності, а також економічним і науково-технічним співробітництвом з іноземними партнерами.

Висновки. Вище викладене дає підставу припускати, що рішення питання інтеграції промислового потенціалу України в систему міжнародних економічних зв'язків є не тільки можливою, але й необхідною умовою її подальшого розвитку, особливо при економічно обґрунтованому виборі партнерів. У цьому виборі, звичайно, будуть мати місце політичні переваги, однак основна увага повинна приділятися саме економічним можливостям країни. На сучасному етапі розвитку зовнішньоекономічної політики особливого значення для поглиблення довіри та закріплення позитивного ставлення Європейської спільноти до нашої держави набуває вирішення питання щодо інтеграції промислового потенціалу України в західноєвропейські структури та розвиток співробітництва з ЄС, що є не самоціллю, а засобом досягнення конкретних економічних цілей. Так, українські товаровиробники з найбільш конкурентоздатних сфер української економіки: металургійної і текстильної промисловості, сільського господарства, певних сфер науковомістких та енергетичних технологій, мають отримати більше можливостей для експорту своїх товарів у Західну Європу. Підготовка нової Угоди з ЄС по текстилі, Угоди щодо науково-технічного співробітництва, зменшення митних, тарифних та інших обмежень у взаємній торгівлі тільки сприятимуть скорішому набуттю чинності Угоди про Партнерство та Співробітництво, а також практичній реалізації Тимчасової Угоди про торгівлю між Україною та Європейським Союзом.

Таким чином, ефективність функціонування економіки вимагає оперативного рішення всіх назрілих проблем, а також свідомого, цілеспрямованого і більш активного включення національного промислового потенціалу в систему світового господарства.

Література

1. Про внесення змін до Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність" : закон України від 01.12.1998 № 284-XI // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 2-3. – С. 18–33.
2. Про концепцію науково-технологічного й інноваційного розвитку України : постанова Верховної Ради України від 13.07.1999 №916-XI // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 37. – С. 770–776.
3. Про інноваційну діяльність : закон України від 04.07.2002 №40-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – С. 882–892.
4. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : закон України від 16 січня 2003 року № 433 – IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 13. – С. 354–358.
5. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) "Шляхом Європейської інтеграції" / [авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.] ; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. Прогнозування НАН України, Мін-во економіки та з питань європейської інтеграції України. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2009.
6. Акулов В.Л. Діалектика матеріалізму як система / Акулов В.Л. – М., 1988. – 329 с.
7. Алампов П.М. Міжнародний соціалістичний поділ праці і його принципи / П.М. Алампов // Світова соціалістична система господарювання. – Т. 3.
8. Антологія економічної класики : у 2 т. Т. 1. – М., 1991.
9. Архангельський Н. Системний аналіз у міжнародних економічних відносинах / Архангельський Н. – М., 1990. – 241 с.
10. Білоусов А.С. Протиріччя і тенденції інтернаціоналізації капіталістичного виробництва / Білоусов А.С. – М., 1989. – 219 с.
11. Бородаєвський А.Д. Сучасні міжнародні економічні відносини / А.Д. Бородаєвський, В.В. Буглай. – М., 2003. – 279 с.
12. Історія економічних знань : підручник для екон. спец. вузів / [Риндіна М.Н., Василевський Е.Г., Голосів В.В. та ін.]. – К. : Вища школа, 1983. – 559 с.
13. Колыбанов В.А. Науково-технічна інтеграція у світовому капіталістичному господарстві і проблеми відносин Схід-Захід / Колыбанов В.А., Кравец В.П., Гончарук А.И. – К., 1990. – 317 с.
14. Костюхін Д.І. Сучасний світовий ринок. Тенденції і проблеми розвитку / Костюхін Д.І. – М., 1987. – 197 с.
15. Лук'яненко Д.Г. Спільні підприємства на Україні – створення і механізм функціонування / Лук'яненко Д.Г. – К., 1991. – 143 с.

Надійшла 16.04.2011

УДК 338.436.33; 502.52

В. Ф. ЖУРАВЕЛЬ

Северо-Кавказский гуманитарно-технический институт, г. Ставрополь

ОБОСНОВАНИЕ АДАПТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМАХ

Рассмотрены и обоснованы принципы адаптивного управления инновационными процессами в эколого-экономических системах.

The paper deals with some principles of adaptive management of innovative processes in ecological and economic systems.

Ключевые слова: инновационный процесс, адаптивное управление, интеллектуальные технологии.

Современное сельскохозяйственное производство, как и другие отрасли народного хозяйства, испытывает на себе воздействие процессов глобализации, усиленной конкуренции, страдает от ограниченности ресурсов и единственным условием обеспечения его стабильности и устойчивого развития является инновационный характер процесса воспроизводства. Инновационность для сельского хозяйства означает переход на новый тип производства, в основе которого лежат принципы устойчивого развития и инновационная деятельность. Это, прежде всего, разработка и внедрение систем земледелия, основанных на новых принципах природопользования, ресурсосбережения, биологических приемах повышения плодородия почв.

С этой целью в Ставропольском крае в последние годы активно разрабатываются методология и принципы использования адаптивно-ландшафтной системы земледелия. Перевод на инновационную